

**L'acompanyament a les persones
en la sortida de la presó.**
El paper del Tercer Sector

 Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

 15
anys

NIVELL DE SUPORT PER A LA REINSERCIÓ SOCIAL EN EL MOMENT DE L'EXCARCERACIÓ DE PERSONES QUE NO HAN OBTINGUT EL TERCER GRAU (ESTUDI DE CASOS DELS CENTRES PENITENCIARIS DE PONENT I BRIANS II)

Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
**Departament
de Justícia**

El Sistema Penitenciari Català

El Sistema Penitenciari Català preveu que les persones que compleixen sentència de privació de llibertat poden fer-ho en diferents graus:

- El **primer grau** és el règim tancat, en mòduls específics i separats de la resta d'interns.
- El **segon grau** és el règim ordinari, organitzat per les dinàmiques generals del centre.
- El **tercer grau** és un règim més obert que pot incloure:
  - el trasllat a un Centre Obert on la persona només anirà a dormir
  - les pernoctacions fora del centre, en comunitats terapèutiques o en Unitats Dependents que són habitatges del propi sistema penitenciari.
  - sortides els cap de setmana
  - altres règims que es puguin pactar en funció dels objectius de reinserció.
- La **llibertat condicional**.

El Sistema Penitenciari Català

Als Centres Penitenciaris es distingeix dues gran àrees d'actuació amb els interns i internes:

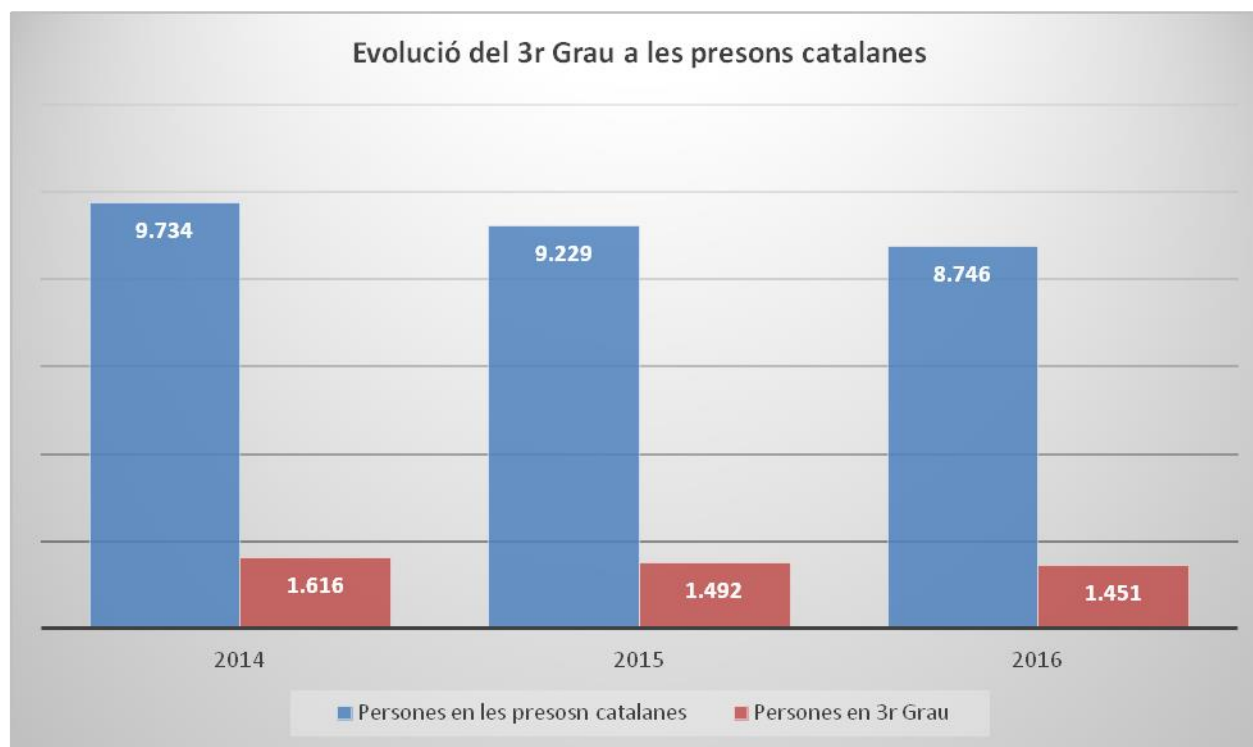
- L'àrea '**Regimental**'. Té a veure amb la custòdia, control i organització dels presos i la porten a terme policies, funcionaris i altres empleats públics.
- L'àrea de '**Tractament**'. Equips Multi professionals compostos per personal jurídic, psicològic, del treball social i de l'educació social gestionen el procés de recuperació de la persona per a arribar al rebuig del delictes i el desig de reincorporació a la comunitat.

El Sistema Penitenciari Català

La mobilitat entre els graus i l'accés a beneficis depèn de l'avaluació de la conducta:

- A l'actual Sistema Penitenciari ja no és possible escurçar les penes de presó per la realització de treballs, aquest incentiu s'ha substituït per un **Sistema d'Avaluació i Motivació continuades (SAM)** que avalua la conducta de les persones preses segons una sèrie d'indicadors i administra en conseqüència els beneficis o restriccions.
- El **Programa Individual de Tractament (PIT)** conté els objectius personalitzats i acordats amb cada persona interna i en base a aquests objectius es pacten les actuacions i participacions en activitats i es valoren les conductes.

Percentatges d'interns i internes en 3r. Grau 17% (2014), 16% (2015) i 17%. (2016)

L'accés a la llibertat condicionada dels reclusos i recluses de Catalunya representa una minoria del total de persones que compleixen sentències de privació de llibertat.

Dificultats per a la reincorporació

- Pèrdues i canvis en el nucli familiar, en el cercle d'amistats i relacions socials**
- Pèrdua de la competència laboral. Estigma i barreres actitudinals**
- Desfasament tecnològic**
- Carència d'ingressos regulars. Il·lògica dels tràmits i incompatibilitat entre les prestacions per atur i per excarceració (Renda Mínima de Ciutadania)**
- Antics hàbits i addiccions**
- Desregulació documental**
- Manca d'assignació de serveis bàsics de suport**

Factors i Criteris

<p>TREBALL</p>	<p>No tenen professió determinada</p> <p>Tenen professió/orientació. No contacte empresa/programa inserció</p> <p>Tenen contacte amb empresa o programa d'inserció</p> <p>Tenen oferta de treball</p> <p>Jubilació / ILP</p>
<p>HABITATGE</p>	<p>No tenen previst on dormir</p> <p>Dormen en recurs temporal (pensió, alberg social, C. Obert)</p> <p>Recurs residencial d'Entitat</p> <p>Lloguer</p> <p>Tenen habitatge familiar / amics</p> <p>Tenen habitatge propi</p>
<p>SOSTENIMENT ECONÒMIC</p>	<p>No tenen ingressos ni estalvis</p> <p>No tenen ingressos però si estalvis</p> <p>Optaran pel Subsidi excarceració</p> <p>Optaran per la prestació d'atur</p> <p>PNC/ILP/Jubilació que cal retornar a les quantitats completes</p> <p>Tenen altres ingressos o recursos econòmics</p>
<p>SALUT</p>	<p>Tenen malalties i altres problemes físics de salut</p> <p>Tenen problemes d'addicció a l'alcohol</p> <p>Tenen problemes d'altres addiccions</p> <p>Tenen problemes de salut mental</p> <p>Necessiten seguiment i no està contactat</p> <p>Necessiten seguiment i està contactat</p> <p>Sense problemes de salut</p>
<p>DOCUMENTACIÓ</p>	<p>No tenen Documentació (estrangers)</p> <p>Documentació caducada o perduda</p> <p>En regla</p>
<p>ARRELAMENT</p>	<p>No tenen grup social ni familiar</p> <p>Tenen grup familiar on no tornaran (ordre d'allunyament, mala relació)</p> <p>Tenen altres grups socials</p> <p>Tenen grup familiar on tornaran</p>

25 casos : 12 Ponent, 13 Brians2

- L'actuació té lloc sobre 25 casos de persones que compleixen sentència de presó en els centres penitenciaris de Brians 2 (Sant Esteve de ses Rovires, Barcelona) i Ponent (Lleida).
- Accedeixen a la llibertat 'definitiva', majoritàriament, durant l'estiu i la tardor de l'any 2017.
- Es fa una valoració dels 6 factors a la sortida i una altra al març de 2018
- A les persones empresonades se'ls ha ofert participar en els programes d'acompanyament que el Departament de Justícia té en marxa amb la col·laboració de l'INTRESS al CP de Ponent, i amb JUSTÍCIA i PAU, a Brians 2.
- En un bon nombre de casos, també intervenen entitats del tercer sector, oferint suport en el àmbits de la salut, addiccions, discapacitat, residència temporal, orientació i inserció laboral i altres en general com a increment de les oportunitats de reinserció a la societat.

L'acompanyament a les persones en la sortida de la presó.

El paper del Tercer Sector

INICIALS CENTRE (Nº)	ACOMPANYAMENT	TREBLAL	HABITATGE	INGRESSOS	SALUT	DOCUMENTACIÓ	ARRELAMANT	ALTRES FACTORS	PRONÒSTIC A LA SORTIDA	SITUACIÓ AL FINAL DEL SEGUIMENT
FDFV B8								Centre Obert Trinitat		
JRM B9								Avia dona diners. Condemna curta		P
JMDG B11								2 germans amb S. Down		P
BMH P5								Solitari. Rebuig familiar		
ND P13								Dona, Lituània		
NPH P14								Se'n va a Barbastro		
JNT P1								Mesures penals		
MRF P2								Dona, Brasil		
ECF P4								Dona		
JVH P7								Discapacitat intel·lectual		
RZ B5								Romania. Grup dona suport		
GFT B6										
ABM P9								Violència		
SMC P8								Violència lligada a grups extrema dreta		
INT B12								Recaiguda drogues → deteriorament relació familiar		
RJBM B1								Nacionalitat no determinada		
AEIB B2								Marroc. Vol tornar		
DBG B3								Projecte Home		
CGN B10										
JR P3								Diu que és Palestí.		
RDR P11								Ghana		
SLS P6								Expressa intenció de tornar a delinquir		
JJMR B7								ILP. No vol tornar amb la família. Nova condemna.		
RK P10								Georgià. Allargament de la condemna		
HRS B4								Nacionalitat no reconeguda. Nova condemna.		

p: pendent de nova
causa penal

continuen a la
presó

CONCLUSIONS

TRAMITS

- Necessitat d'**anticipar** els tràmits per tal que en el moment de l'excarceració estiguin resolts els temes de documentació, sol·licituds de suport i les derivacions.
- Necessitat d'**agilitar** els tràmits i **racionalitzar** els períodes d'espera.

CONCLUSIONS

EXTRANGERS

- Les persones estrangeres tenen una sortida en condicions precàries i amb major dificultat per a intentar la seva incorporació a la comunitat
- Cal major comunicació amb els cossos policials corresponents quan existeixen processos d'expulsió.

CONCLUSIONS

SERVEIS SOCIALS

- L'actuació dels Serveis Socials del municipi no compta amb un protocol que les unifiqui.
- Des de Serveis Socials municipals es queixen de que viuen la relació amb els SSP com un traspàs de casos i no com una col·laboració.
- El tema de l'**empadronament**, quan no hi ha una adreça de residència estable, no segueix una pauta comú. Alguns ajuntaments fan empadronaments temporals en adreces de dependències municipals. En algunes comarques hi ha acord entre els municipis per actuar de forma consensuada i evitar que la major facilitat en una localitat produeixi un 'efecte crida'.

CONCLUSIONS

PROGRAMES D'ACOMPANYAMENT

- Els **plans d'acompanyament** depenen de la voluntat de la persona excarcerada per a mantenir la relació.
- Si no es fa la vinculació al programa d'acompanyament abans de la sortida, és molt difícil que la persona accepti les reunions o contactes periòdics un cop excarcerada.

CONCLUSIONS

SUPORTS DES DE LES ENTITATS DEL TERCER SECTOR

- Les entitats amb finalitat de suport a les persones excarcerades destinen més recursos a les persones en situació de permís, grau 3 o llibertat condicional que a les que surten amb llibertat definitiva des del grau 1 o el grau 2.
- Hi ha molt pocs recursos per a **dones** i especialment si estan embarassades o tenen fills menors.
- La majoria dels establiments residencials són d'estada temporal i, en molts casos, improrrogable.
- Cal establir un protocol per a la coordinació entre els Programes d'Acompanyament i la intervenció d'altres recursos de suport, que clarifiqui funcions i responsabilitats.

**L'acompanyament a les persones
en la sortida de la presó.**
El paper del Tercer Sector

NIVELL DE SUPORT PER A LA REINSERCIÓ SOCIAL EN EL MOMENT DE L'EXCARCERACIÓ DE PERSONES QUE NO HAN OBTINGUT EL TERCER GRAU (ESTUDI DE CASOS DELS CENTRES PENITENCIARIS DE PONENT I BRIANS II)

**Taula d'entitats
del Tercer Sector Social
de Catalunya**

**Generalitat de Catalunya
Departament
de Justícia**